

Međunarodna znanstvena konferencija *Migracijska iskustva i nadzor nad migracijama između zbilje i sjećanja*, Kopar, 16. travnja 2018.

U organizaciji Instituta za slovensko iseljništvo i migracije Znanstvenoistraživačkoga centra Slovenske akademije znanosti i umjetnosti te Fakulteta za humanističke studije Sveučilišta u Primorskoj održana je 16. travnja 2018. u Kopru međunarodna znanstvena konferencija *Migracijska iskustva i nadzor nad migracijama između zbilje i sjećanja* (*Selitvene izkušnje in nadzor nad selitvami med realnostjo in spominom*). Konferencija je održana u sklopu temeljnoga istraživačkog projekta *Nadzor nad migracijama u Sloveniji od Austro-Ugarske do samostalne Slovenije* (*Nadzor nad migracijami na Slovenskem od Avstro-Ogrske do samostojne Slovenije*) i istraživačkoga programa *Narodni i kulturni identitet slovenskoga iseljništva u kontekstu istraživanja migracija* (*Narodna in kulturna identiteta slovenskega izseljenstva v kontekstu raziskovanja migracij*).

Sama je konferencija podijeljena u tri tematske cjeline koje su se bavile migracijama i njihovim nadzorom.

Prva je cjelina bila *Između povijesti i moderniteta*, a moderator je bio Jure Gombač iz Znanstvenoistraživačkoga centra SAZU. Prvi je predavač bio Aleksej Kalc iz Instituta za slovensko iseljništvo i migracije Znanstvenoistraživačkoga centra SAZU (dalje: ZRC SAZU ISIM) i Sveučilišta u Primorskoj te je održao uvodno predavanje na temu „Kontrola migracija: aktualna tema s dugom poviješću“. Intenzivan migracijski pokret kojem svjedočimo stavio je upravljanje migracijskoga procesa i stava prema migrantima u srž političkoga dnevnog reda nacionalnih vlada i internacionalnih političkih tijela. U javnim govorima i prikazima taj je problem vrlo značajan i percipiran je prvenstveno kao pitanje sigurnosti. Problem sigurnosti blisko je povezan s migracijama kroz povijest. Posebno je kontrola migracija povezana s jugoslavensko-talijanskim (danas slovensko-talijanskim i hrvatsko-slovenskim) dodirnim područjem, koje je bilo dijelom Željezne zavjese između Istoka i Zapada. Drugi je predavač trebao biti Stefan Le Courant s temom „Priče o bračnim zajednicama među zapadnoafričkim migrantima u Parizu“. Referat je u njegovoj odsutnosti pročitao Jure Gombač. Među muškim pripadnicima naroda Soninke, doseljenicima u Francuskoj, najčešće se pričalo o bračnim vezama s partnerima s jednakom etničkom pozadinom. Migranti su imali dvije opcije: brak u Francuskoj sa

ženom rođenom u obitelji migranata prethodne generacije te brak sa ženom iz „staroga kraja“, tj. brak s partnerom iz domovine koji stoga ima status stranca. Autor je s antropološke strane istražio predbračni život Soninki u Parizu i njegovoj okolini. Posljednje je predavanje u prvoj tematskoj cjelini, „Priče o smrti za vrijeme prelaska granice“, održala Carolina Kobelinsky iz francuskoga Centre national de la recherche scientifique – Laboratoire d’ethnologie et de sociologie comparative. U Melilli, španjolskoj eksklavi na afričkom kontinentu, migranti pričaju brojne priče o smrtnim slučajevima za vrijeme prelaska granice. Otkrivaju da su se muškarci, žene i djeca utapali, da su dehidrirali te stradavali na razne druge načine. Smrt je spektralno sveprisutna i pojavljuje se u i pričama preživjelih koji su prelazili i morsku i kopnenu granicu.

Druga je tematska cjelina nosila bila *Na stjecištu Istoka i Zapada*, a moderator je bio Jernej Mlekuž iz ZRC SAZU ISIM-a. Vrlo zanimljivim predavanjem „Ciljanje »problematičnih ljudi« iz »sigurnosnih razloga«. Sigurnosni aspekti u diskurzu optanata na Koparštini“ predstavio se Jure Gombač iz ZRC SAZU ISIM-a. U predavanju su objašnjeni novi pristupi (analiza diskurza, koncept „ciljanih grupa“), rabljeni za objašnjenje mehanizama koja su igrali važnu ulogu u masovnoj migraciji iz kotara Kopar nakon sklapanja Pariških mirovnih ugovora 1947. U istraživanju je autoru pomogla arhivska građa i lokalne novine toga vremena. Drugo je predavanje „Bijeg iz »slobode« – pojava ilegalne migracije iz Istre nakon Drugoga svjetskog rata“ održao Igor Jovanović s doktorskoga studija na Fakultetu za humanističke studije Sveučilišta u Primorskoj. Ilegalne su migracije iz Istre trajale od 1945. i do kraja 60-ih godina 20. stoljeća, kada se migracije iz Jugoslavije postupno liberaliziraju i legaliziraju. Ilegalne migracije iz hrvatskoga dijela Istre na zapad u razdoblju poslije Drugoga svjetskog rata nisu značajnije istraživane, a također je neistražen i arhivski materijal. One se često miješaju s „istarskim egzodusom“ ili se smatraju njegovim dijelom, iako su to dva paralelna procesa koja su se događala neovisno jedan o drugom. Treće je predavanje „Uspostavljanje talijansko-jugoslavenske granice 1947. i sjećanje žitelja Loga pod Mangartom“ održao Marko Klavora iz Goričkoga muzeja. Zabrinuti zbog mogućega gubitka zaposlenja u rudniku olova i cinka, rudari Loga pod Mangartom pisali su Vladi Narodne Republike Slovenije u veljači 1947., moleći ju da se zauzme za njih pri talijanskoj upravi rudnika. Naime, odlukama Pariške mirovne konferencije rudnik je

dodijeljen Italiji, a mjesto Log Jugoslaviji. Za 96 rudara koji su potpisali pismo i njihove obitelji to je moglo značiti gubitak glavnoga izvora zarade, ključnoga za njihov opstanak. Nakon 1949., kada su lokalne političke vlasti zabranile njihov rad u rudniku, rudari migriraju (legalno i ilegalno) iz toga kraja. Posljednje je predavanje drugoga tematskog bloka održao Aleksander Panjek s Fakulteta za humanističke studije Sveučilišta u Primorskoj. U radu „Vrata prema Zapadu. Iseljavanje iz Slovenije poslije Drugoga svjetskog rata“ predstavio je nekoliko arhivskih dokumenata iz stranih arhiva koji su povezani s migracijama preko jugoslavensko-talijanske granice poslije Drugoga svjetskog rata. Analizirao je i potencijalnu vrijednost dokumenata za istraživanje migracijskoga nadzora na jugoslavensko-talijanskoj granici poslije Drugoga svjetskog rata.

Treći je tematski dio bio *Druga strana egzodusa u Istri*, a moderator Stanko Pelc sa Sveučilišta u Primorskoj. Prvo je od tri vrlo zanimljiva predavanja održao Aleksej Kalc iz ZRC SAZU ISIM-a. U temi „Repopulacija i društvena obnova slovenskoga obalnog područja 1950-ih i 1960-ih“ konceptualizirana je i kontekstualizirana repopulacija i socijalna obnova tih krajeva u razmatranom razdoblju. Autor se osvrnuo na vrijeme dolaska i zemljopisno podrijetlo imigranata, kao i na utjecaj procesa imigracije na demografski razvoj te etničku i socijalnu strukturu obalnih slovenskih gradova, s naglaskom na Piran. Predavačica druge teme, „Svežanj ključeva. Sjećanja na masovno iseljavanje i doseljavanje u Istri poslije Drugoga svjetskog rata“, bila je Katja Hrobat Virloget s Fakulteta za humanističke studije Sveučilišta u Primorskoj. Zbog masovne emigracije i imigracije poslije Drugoga svjetskog rata, Istra je doživjela duboku promjenu etničke i socijalne strukture stanovništva. Sjećanja su vrlo podijeljena i ponekad vrlo bolna. Zbog takvih je sjećanja nastala i simbolična granica između starosjedilaca i doseljenika koji se osjećaju kao stranci jedni prema drugima, ali i kao stranci u vlastitome domu. Autorica je prikazala i kontekstualizirala urbanu legendu o svežnju ključeva koji su navodno dobivali doseljenici u ispražnjene istarske gradove. Posljednje je predavanje održala Neža Čebren Lipovec s Fakulteta za humanističke studije Sveučilišta u Primorskoj. Predavanje na temu „*Storytelling* u spornim urbanim sredinama sjeverne Istre“ se odnosilo na demografske promjene stanovništva u primorskim gradovima slovenske Istre nakon Drugoga svjetskog rata. Zbog političkih turbulencija nakon rata, gradovi poput Kopra i Pirana potpuno

su promijenili etničku strukturu stanovništva, što je uzrokovalo i promjene u načinu života.

Igor Jovanović

Festival povijesti Kliofest u Istarskoj županiji 2018., Pula i Pazin, 11. svibnja 2018.

Festival povijesti Kliofest godišnja je manifestacija posvećena popularizaciji povijesne znanosti i srodnih struka, nazvana prema grčkoj muzi Klio, zaštitnici povijesti. Prvi je Kliofest održan u Zagrebu 2014.

Glavni organizatori festivala su Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, Društvo za hrvatsku povjesnicu, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu te Hrvatski državni arhiv. Ciljevi su festivala popularizacija nakladničke djelatnosti na polju historiografije i srodnih znanosti, poticanje rasprave među povjesničarima o važnim pitanjima struke te općenito o mjestu i položaju povijesti i povjesničara u suvremenom hrvatskom društvu.

Za vrijeme Kliofesta održavaju se okrugli stolovi, tribine, predavanja knjiga, predavanja, radionice koje priređuju povjesničari, arhivisti, muzealci i nakladnici, izložbe, filmski programi te prodajni sajam povijesnih knjiga. Tijekom festivala obilježava se i Dan povijesti te se dodjeljuju nagrade za prinos historiografiji.

Godine 2018. Kliofest je u Hrvatskoj trajao od 8. do 11. svibnja, a u Istarskoj je županiji održan 11. svibnja 2018. u Puli i Pazinu. Organizatori su bili Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta u Puli, Istarsko povijesno društvo, Hrvatska udruga nastavnika povijesti i Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Pule.

Na Filozofskom je fakultetu održana Tribina Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta – predavljanje zbornika *Istra u Velikom ratu: glad, bolesti, smrt* (Koper 2017.). Zbornik je rezultat istoimenoga znanstvenog skupa održanoga 2014. u Taru, a uz dva uvodna teksta objedinjuje 11 radova hrvatskih, slovenskih i talijanskih povjesničara. Objavljena istraživanja značajan su prilog poznavanju životnih uvjeta istarskoga stanovništva tijekom Prvoga svjetskog rata, a predstavljači su bili Robert Matijašić, Mihovil Dabo i Dean Krmac, odgovorni urednik publikacije.